

PROBLEMI STOČARSKE PROIZVODNJE U SRBIJI

Prema podacima popisa poljoprivrede, koji je sproveo Republički zavod za statistiku, u Srbiji ima 908.990 grla goveda, 11.414 konja, 3.403.288 svinja, 1.729.278 ovaca, 235.576 koza i 26.627.308 živine. Na osnovu ovih podataka beleži se osetni pad broja goveda i konja u 2012. godini, dok je broj svinja, ovaca, koza i živine u porastu. Stočarska proizvodnja uzima učešće od oko 30% u ukupnoj ostvarenoj vrednosti poljoprivredne proizvodnje Srbije, što je i dalje na nivou nerazvijenih zemalja. Govedarska proizvodnja u Srbiji, koja predstavlja osnovu savremene stočarske proizvodnje u svetu, beleži konstantan pad poslednjih deset

godina. Broj goveda je u 2012. godini manji za 2,94% u odnosu na 2011. godinu, dok je u odnosu na prosek od 2001. do 2011. godine manji za čak 14,3% sa konstantnom stopom pada od 1,28% po godini. Broj muznih krava i stonih junica manji je za 0,8%. Do drastično loših rezultata se dolazi kada se uporedi sadašnji broj goveda sa prosečnim brojem tokom poslednje dve decenije, tačnije od 1991. do 2011. godine, jer se tada dobija rezultat o padu broja grla goveda za čak 26,31%. Pad proizvodnje mleka tokom poslednje decenije nije tako drastičan i iznosi 7,62%, što se može objasniti radom na poboljšanju rasnog sastava.

30

STUDENTI PIŠU

U rasnom sastavu naše zemlje dominantan je simentalac, visok je udeo meleza, dok je rasa holštajn zastupljena sa oko 10%. Međutim, proizvodnja mleka po muznom grlu je i dalje veoma niska i sa oko 3000 litara manja je u odnosu na svetski prosek za oko 18%, a u odnosu na evropski prosek manja je za čak 50%. Poslednjih godina smanjen je i izvoz govedeg i juneceg mesa za oko 20%, a iskoristljivost izvoznih kvota je krajnje minimalna.

Proizvodnja svinja u Srbiji je tokom poslednje decenije bez značajno velikih oscilacija. Prosečan broj se kreće oko 3,5 miliona, a godišnje je u najvećoj meri uslovljen tržišnom cenom svinjskog mesa i cenom kukuruza. U odnosu na 2011. godinu, broj svinja je u 2012. godini veći za 3,54%, a u odnosu na prosek od 2001. do 2011. godine manji za 3,67%. Istovremeno, broj krmača i suprasnih nazimica u 2012. godini manji je za 5,6% (27.157 grla).

Ovčarska proizvodnja je poslednjih godina u porastu u našoj zemlji. Ovce se uglavnom gaje na individualnim poljoprivrednim gazdinstvima, bez većih ulaganja u osavremenjavanje načina proizvodnje. Broj ovaca je u 2012. godini veći u odnosu na 2011. godinu za 18,42%, tačnije za 268.983 grla. Ovaca za priplod ima više za 10,9% (122.933 grla). U odnosu na prosečan broj ovaca od 2001. do 2011. godine, sadašnji broj je veći za 12,29%.

Broj koza u Srbiji je 2012. godine dostigao maksimalnu stopu rasta u odnosu na sve ostale životinjske vrste. Od 129.720 grla u 2011. godini, broj grla koza u 2012. godini porastao je na 235.576 grla, što daje stopu rasta od 81,60%. Otprilike indentičan broj koza kao danas u Srbiji je zabeležen 1995. godine. Od 1995. do 2010. godine broj koza je konstantno padao do 129.000 grla, da bi zatim u 2011. i 2012. godini bio skoro udvostručen. S obzirom na to da je koza jako produktivna i ekonomski vrlo isplativa životinja, ovaj porast kozarske proizvodnje mogao bi se

na dugoročnijem planu odraziti vrlo pozitivno na ukupnu stočarsku proizvodnju Srbije.

Živinarska proizvodnja je vrlo intenzivna grana u stočarstvu Srbije. U 2012. godini ima rast od 39,38% u odnosu na 2011. godinu. Ovo je znak oporavka srpskog živinarstva i vrlo je značajan za jednu zemlju u tranziciji kao što je Srbija.

Iz svega navedenog, može se zaključiti da stočarska proizvodnja u Srbiji nije na zavidnom nivou. Razlozi za to su već godinama dobro poznati, pre svega: nestabilnost tržišta, nemogućnost izvoza (sa izuzetkom juneceg i termički obrađenog svinjskog mesa), smanjenje kupovne moći stanovništva, nedovoljni podsticaji države i drugo. Pored toga, imamo paradoksalnu situaciju da je srpsko selo, iako jedno od najplodnijih u Evropi, istovremeno i jedno od najnenaseljenijih u Evropi. Era industrijalizacije i elektrifikacije dovela je do masovnog napuštanja sela i, sada već, trajnog gubitka mogućnosti povratka na selo.

Razvoj stočarske proizvodnje se treba danas bazirati na iskorišćavanju vrlo povoljnih prirodnih potencijala koje naša zemlja poseduje, sa usmeravanjem na proizvodnju preživara. Takođe, kontinuirano treba raditi na poboljšanju rasnog sastava svih vrsta domaćih životinja. U svemu ovome veterinarska struka ima vrlo značajnu ulogu. Neophodno je da veterinarska kontrola bude prisutna u svakom segmentu stočarske proizvodnje, počevši od brige o zdravlju i zdravstvenoj zaštiti životinja do brige o ispravnosti i kvalitetu namirnica životinjskog porekla (meso, mleko, jaja), a sve u cilju zaštite zdravlja ljudi.

*Ilija Jovanović
student Fakulteta veterinarske medicine
Univerziteta u Beogradu*